

Tagállamokat érintő viták az Európai Parlamentben

2004 óta, vagyis immáron tíz éve képviselem Magyarországot az Európai Parlamentben. 2004 és 2009 között az úgynevezett harmadik pilléres együttműködés, a „rendőri és igazságügyi együttműködés” tartozott a LIBE Bizottsághoz, akkor azonban a Parlamentnek ezen a területen még nem volt együttdöntési jogköre. Ez azt jelenti, hogy a LIBE Bizottság főleg véleményeket, javaslatokat fogalmazott meg, vagy adta jóváhagyását releváns nemzetközi szerződések megkötéséhez, és csak kevés esetben vett részt mint döntéshozó, a döntést befolyásoló az egyes kérdésekben. Ennek megfelelően – igaz már akkor is fajsúlyos bizottságról volt szó – a 2009 óta eltelt időszakhoz képest, jóval kevesebb „munka-kiló” ment át a bizottság mérlegén, és a munka súlya talán kevesebbet nyomott a latban, mint most.

2009. december 1-jén viszont életbe lépett a Lisszaboni Szerződés, illetve az Alapjogi Charta, amely nemcsak a Bizottság, de a képviselők, illetve az uniós polgárok életét is javában megváltoztatta. Úgy gondolom, hogy a Lisszaboni Szerződés hozzáadott értéket jelent a polgárok számára. Ugyanakkor az intézményi fejlődések, változások nagyon meglátszottak az elmúlt öt évben a Parlamentben, különösképpen a Bel- és Igazságügyi Bizottság (LIBE) munkájában, amely egyike azon szakbizottságoknak, ahol a változásban rejlő esélyek és veszélyek a legjobban megmutatkoznak. A Lisszaboni Szerződés beolvasztotta a korábbi harmadik pillért, és amint már említettem, sokkal komolyabb jogköröket ruházott az Európai Parlamentre.

A szerződések 3. cikkelye szól a „szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség” létrehozásáról is. Ez a terület az, amelyen belül a személyek szabadon mozoghatnak és hatékony jogvédelmet élvezhetnek – akármelyik országban is legyenek az Unióban. A Lisszaboni Szerződés négy kategóriába osztja a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséggel összefüggő kérdéseket:

1. határok ellenőrzésével, a menekültügygel és a bevándorlással kapcsolatos politikák,
2. igazságügyi együttműködés polgári ügyekben,
3. igazságügyi együttműködés büntetőügyekben,
4. rendőrségi együttműködés.

Az elmúlt öt évben komoly előrelépés történt uniós szinten az áldozatvédelem, az eljárási garanciák és a konzuli védelem területén is. Így szabályo-

8 Gál Kinga, európai parlamenti képviselő (Európai Néppárt), az Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság (LIBE) alelnöke

zásra került a tolmácsoláshoz és fordításhoz, valamint ügyvédhez való jog is. Ezek mind olyan jogokat jelentenek az uniós polgárok számára, amelyeket akkor érvényesíthetnek, ha más uniós országban kerülnek bajba, lesznek baleset áldozatai, vonják őket büntetőjogi eljárás alá, vagy ha egy harmadik országban kell váratlan eseménnyel szembesülniük.

Nagyon fontos megemlíteni azokat az előrelépéseket is, amelyek a polgári jog területén történtek, és azért, hogy egy esetleges válás vagy nemzetközi gyermekelhelyezési kérdésben jobban és könnyebben tudjon együttműködni két tagország bírói kara, és olyan döntések születessenek, amelyek minden érintett fél érdekeit és jogait figyelembe veszik. Itt említhető az e-justice, az „e-igazságszolgáltatás” kérdése is.

Európában számos polgár él vagy dolgozik hosszabb-rövidebb ideig egy másik tagállamban, ezért bármikor szüksége lehet más tagállambeli bírósági vagy közigazgatási eljárásokról szóló gyors és könnyen hozzáférhető információkra, formanyomtatványokra, eljárási ismeretekre. Ezt szolgálja majd az e-justice fejlesztése, illetve a bürokrácia költségeinek csökkentését is.

De hadd említsem meg röviden a CEPOL, tehát a rendőrképzésért felelős európai akadémia ügyét is. A Lisszaboni Szerződés alapján az Európai Parlament beleszólással rendelkezik az ügynökségek létrehozásának, illetve azok összevonásának kérdésébe is.

A CEPOL új székhelyének kijelöléséről szóló jelentés parlamenti felelőse lehettem az elmúlt évben, és így a saját bőrömmön tapasztaltam meg, milyen párbaj folyhat az európai intézmények között.

Az Európai Parlament súlyának növekedése a Lisszaboni Szerződés miatt pozitív, polgár-közeli döntések meghozatalát eredményezte, ám emellett megjelentek a negatívumok is, hiszen az EP még olyan területeken is fajsúlyos, döntő szerepet kíván játszani, ahol egyébként erre a Szerződés nem adott felhatalmazást. Azáltal, hogy nőtt az EP súlya, nőtt a napi politikai megítélés szerepe az uniós döntéshozatal területén, különösen egy olyan részen, amelyik nincs megfelelően kodifikálva, hiányoznak a keretek, ezért az általános megítélés az interpretálás szintjén marad, mint az alapvető jogok, jogállamiság, demokrácia uniós szintű védelme.

Az Európai Parlament egyre többet és egyre hangosabban hallatja a hangját a tagállamokat illetően a bel- és igazságügyi területen még akkor is, hogyha olyan kérdésekről van szó, amelyek kizárólag tagállami hatáskörbe tartoznak.

Mindezt saját bőrünkön észlelhetjük, hisz az elmúlt négy évben, mióta a FIDESZ-KDNP kormány vezeti az országot, a tagállamok közül talán Magyarország neve hangzott el a leggyakrabban: meghallgatások, jelentések, plenáris viták szóltak a demokrácia, valamint a jogállamiság helyzetéről hazánkban. Ezekhez az alapot általában nem a tények, hanem a félrefordított interpretációk adják.

2009-et követően a Parlament fontos, megkerülhetetlen szerepet kívánt magának az alapvető jogok védelmének területén. Mivel a 2010-es kormányváltást követően Magyarország volt az a tagállam, ahol a legtöbb e területet

érintő törvényt fogadtak el, az egyéb területeken zajló pl. gazdasági érdek-sérelmet is el lehetett adni megtévesztő módon alapjogi sérelemként. Magyarországot használta eszközül tehát a Parlament, hogy az alapvető jogok területén megnövekedett súlyát éreztesse, hogy a még nem létező kereteket maga szabja meg, éppen rajtunk statuálva példát.

Az Európai Parlament Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottsága (LIBE) a Magyarország elleni támadások egyik legfontosabb színterévé vált 2011 januárjától kezdve. Köszönhető ez egyfelől annak, hogy a parlamenti bizottság feladatkörébe tartozik az alapvető emberi jogok érvényesítése az Unió határain belül. Az „állampolgári jogok és jogállamiság sérülésének” általánosan megfogalmazott területe pedig egészen tág lehetőséget ad politikai támadások indítására. A LIBE Bizottság központi szerepének másik oka, hogy ebben a bizottságban többséget alkot az európai parlamenti patkó baloldalán elhelyezkedő négy párt, így a szociáldemokraták (SD), a liberálisok (ALDE), a zöldek (Greens/Vert) és a kommunisták (GUE).

Ez a baloldali többség minden lehetőséget megragad arra, hogy egy jobboldali kormány tevékenységét, még akkor is, ha az nem tartozik a közösségi kompetenciák közé, az Európai Parlament falai között kérje számon, és az alapvető jogok védelemének „leple” alatt pártpolitikai játszmákat folytasson. Így napirendre került már a jobboldali olasz vagy francia kormány, de még véletlenül sem a konkrét jogsértéseken rajtakapható szocialista-liberális román vagy szocialista szlovák vagy bolgár kormány.

2011-ben elérkezett az alkotmányozás ideje Magyarországon, ami uniós kompetencia szempontból teljes mértékben nemzeti hatáskörbe eső kérdés. Nem kellett sokat várni az európai parlamenti visszhangra, ahol több képviselő is kifogásolta az új Preambulum első sorát, vagyis az „Isten áldd meg a magyart” hivatkozást. A viták odáig vezettek, hogy a 2012. február 16-án elfogadott határozat Magyarország önrendelkezését súlyosan sértő pontokat tartalmazott, és kilátásba helyezte az Európai Unióról szóló szerződés hetedik cikkének alkalmazását is. Továbbá egyik pontja kimondja, hogy az EP illetékes szakbizottsága, tehát az Állampolgári Jogok, Bel- és Igazságügyi (LIBE) Bizottság készítsen jelentést „a magyarországi helyzetről”.

A Tavares-jelentés minden önálló kezdeményezésű jelentésre vonatkozó eljárási szabályt túlfeszítve készült el. Ezt 2013 májusában mutatták be a szakbizottságban. A benyújtott, egyébként szokatlanul terjedelmes szöveg teljes mértékben elfogadhatatlan volt, ténybeli tévedések és politikai csúsztatások tömkelege található benne, az egész anyag hangvétele kifejezetten sértő Magyarországra nézve. A jelentéshez leadott majd kétszáz módosítónk egy része azoknak a pontoknak a törlésére irányult, amelyek a közösségi joggal szemben az EP hatáskörén messze túlterjedkedve beavatkozna a hazai közbiztonsági és politikai kérdésekbe, illetve a ténybeli tévedéseket és csúsztatásokat korrigálta. A módosító indítványok bemutatták azt is, hogy a Magyarország esetében kifogásolt intézmények, jogszabályok mely más uniós országok alkotmányos rendszerében találhatóak meg, rámutatva a hazánkkal szemben alkalmazott kettős mércére. Az a tény, hogy

módosító indítványainkat szinte kivétel nélkül leszavazta a baloldal a bizottsági szavazás során, jól bizonyítja, hogy a tények nem igazán zavarták a képviselőket, és egy politikai játék részét képezte az egész jelentés.

A Tavares-jelentéssel az Európai Parlament tulajdonképpen a hatáskörét túllépve egy bíróságot játszott, megsértve ezzel a magyar országgyűlési képviselők méltóságát és szuverenitását. A dokumentum olyan elemeket kért számon a magyar Országgyűlésen, amit más országoktól az Európai Parlament nem követelt meg. A jelentés tulajdonképpen megkísérelte átvenni a magyar polgárok által választott Országgyűlés szerepét, és közvetlenül kívánt beavatkozni magyar közjogi és politikai kérdésekbe. Ez az eljárás szembe megy az Európai Unió Szerződésével. A jelentés elfogadásának fontos tanulsága volt: az európai baloldal nem rendelkezett a szükséges többséggel a 7. cikk Magyarországgal szembeni elindításához, hiszen a liberálisok erre irányuló javaslatát az EP nagy többséggel leszavazta. Fontos megjegyezni azt is, hogy a Tavares-jelentésnek sem jogi, sem költségvetési, sem gazdasági következménye nem lett Magyarország számára. Horatius szavaival élve „vajúdtak a hegyek, és egeret szültek.”

A múltkori októberi plenáris ülésen megint sikerült napirendre tűzteniük egy Magyarországról szóló vitát, s miközben számtalanszor elhangzott, hogy itt valójában nem Magyarországról szólna a vita, hanem az összes tagállam jogállami kérdéseiről, a felszólalások kizárólag Magyarországra koncentráálódtak. A képviselők ítéleteket mondtak ki a vita során annak ellenére, hogy egyetlen konkrét jogsértést sem tudtak felhozni. Miközben a valós tények, a konkrét adatok más képet mutatnak.

Jól példázza ezt az Európai Bizottság hivatalos Igazságügyi Táblája, melynek márciusi adatai szerint az igazságszolgáltatás függetlensége Magyarországon hat ponttal többet kapott, mint az előző évben, így a tagállamok középmezőnyében szerepel. Az igazságszolgáltatásba vetett bizalom tekintetében pedig Franciaország mellett állunk.

A Tavares-jelentés tökéletes példája annak, hogy az alapvető jogok védelme hogyan használható fel politikai célokra, és hogyan élhet vissza az Európai Parlament jogkörével, szentesítve a kettős mércét, amelynek alkalmazását különben maga is elítéli az Európai Bizottság munkájában. Hiszen a Parlament több alkalommal is a Bizottság szemére vetette, hogy a csatlakozásra váró országokkal szemben olyan elvárásokat támasztanak, amelyet a korábban csatlakozott országok esetében nem kért, illetve bizonyos kérdéseket csak a csatlakozás pillanatáig kérnek számon egy államon.

Sajnos, a nemzeti kisebbségek kérdése is jól rámutat a kettős mércére. A Lisszaboni Szerződés és az Alapjogi Charta megcáfolhatatlanul erősíti az Unió alapvető értékeit, azzal, hogy a kisebbségekhez tartozó személyek jogait is beemeli, és a Charta két pontjában is külön kitér e közösségekre (21. és 22. cikkely). Mégsem történt semmilyen érdemi, konkrét előrelépés e közösségek jogainak jobb tiszteletben tartása érdekében az elmúlt öt évben. Ez hosszú távon az euroszkepticizmust erősítheti ezen közösségek esetében.

Az elmondottakkal igyekeztem bemutatni, hogy egy érmének mindig két oldala van. Így a Lisszaboni Szerződés által biztosított hatáskörök hoztak kézzelfogható előnyt, de magukban hordozzák az átpolitizálás veszélyét is. A politika szerződés által biztosított erősödése lehet pozitív és jelenthet egy polgár-közelibb, „emészthetőbb” Európai Uniót, ugyanakkor fontos a helyes arány megtalálása, hogy az Unió terepe ne váljon egy konstans intézményközi harctérre, sem pedig ad hoc politikai többség napi politikai játékává ne alakulhasson egy-egy tagállami kormány ellen.